

EDUSKUNNAN
MAA- JA METSÄTALOUSVALIOKUNTA

Helsingissä
25 päivänä lokakuuta 1991
Lausunto n:o 2

Valtiovarainvaliokunnalle

Eduskunnan pääsihteeri on kirjeellään 19.9.1991 saattanut eduskunnan työjärjestyksen 18 a §:n 3 momentista ilmenevässä tarkoituksessa maa- ja metsätalousvaliokunnan tietoon eduskunnan päätöspöytäkirjan otteen hallituksen esityksestä n:o 57 valtion tulo- ja menoarvioksi vuodelle 1992.

Asian johdosta ovat valiokunnassa olleet kuultavina toimistopäällikkö Hannele Laihonon maa- ja metsätalousministeriöstä, pääjohtaja Kalevi Hemilä maatilahallituksesta, osastonjohtaja Markku Suojanen Maataloustuottajain Keskusliitosta ja agronomi Ola Rosendahl Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbundista.

Tulo- ja menoarvioesityksen pääpiirteet

Valtion tulo- ja menoarvioesityksessä vuodelle 1992 todetaan, että maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan painopistealue on maataloustuotannon supistaminen sellaisilla toimenpiteillä, joilla maataloustuotantoa voidaan supistaa pysyvästi. Valtion vastuu vientituen ja tuotannonrajoitustoimenpiteiden kustannuksista alenee. Vientikustannusosuuksia muutetaan maataloustulolakia muuttamalla. Samalla muutetaan lain ns. 13 prosentin kattosääntö. Lisäksi markkinoiden vaikutusta tuotteiden hinnanmuodostukseen lisätään. Annettava tuki pyritään suuntaamaan siten, että ensisijaisesti turvataan maataloudesta toimeentulonsa saavien viljelijöiden tulokehitys.

Maataloustuotteiden vientituen määrä on esityksen mukaan 2 670 miljoonaa markkaa, josta maataloustuottajien osuus on 1 150 miljoonaa markkaa. Viljelijäämien supistamiseksi kesantoalatavoitteena pidetään noin 500 000 hehtaaria. Maataloustuotannon ohjaamiseen ja tasapainottamiseen on tarkoitus varata 1 500 miljoonaa markkaa, mistä maatilatalouden ke-

hittämisrahaston osuus on 200 miljoonaa markkaa.

Maatilatalouden rakenteeseen ja rakennekehitykseen pyritään vaikuttamaan maaseutuelinkeinolain välityksellä siten, että tuetaan yritysköön kasvua vain sellaisilla tiloilla, joilla on jatkuvan kannattavan toiminnan edellytykset. Esityksessä todetaan edelleen, että tukea suunnataan erityisesti nuorille viljelijöille. Lisäksi rahoitustuella vaikutetaan noin 800 uuden työpaikan syntymiseen pienyritystoiminnassa korvaamaan maataloustuotannon supistamisesta aiheutuvaa työpaikkojen vähenemistä.

Maatalouden neuvonnan määrärahoja ehdotetaan supistettavaksi. Toimintojen yhdistämistä ja rationalisointia jatketaan. Maatalouden tutkimuksessa resursseja siirretään pois perinteisiltä tutkimusalueilta uusille alueille, jotka palvelisivat paremmin mm. Euroopan yhdentymiskehityksestä johtuvia elintarviketeollisuuden tarpeita.

Esityksessä todetaan edelleen, että yksityismetsätalouden organisaatioiden toiminnan tehostamista ehdotetaan jatkettavaksi vähentämällä määrärahoja ja henkilökuntaa ja yhdistämällä metsälautakuntia. Metsänparannustöiden rahoitusta joudutaan tarkistamaan Metsä 2000 -ohjelman tarkistustyön yhteydessä, koska hakkuut ovat jääneet runsaasti alle vuosittaisten hakkuumahdollisuuksien. Metsänparannuslaintojen takaisinmaksua nopeutetaan.

Valiokunnan kannanotot

Valiokunta toteaa, että hallituksen esityksessä esitetään vientituen ja tuotannon rajoittamistoimenpiteiden kustannusten jakamista uudelleen valtion ja maataloustuottajien kesken siten, että valtion vastuu vähenee. Muutos on yhdessä yleisen taloudellisen tilanteen kanssa aiheuttamassa suuria taloudellisia vaikeuksia viljelijöille.

Tilannetta vaikeuttaa se, että saadun selvityksen mukaan vientikustannuksia lisäämässä on vielä vuoden 1990 viljaylijäämää noin 1 miljardi kiloa, jota ei ollut vielä kuluneen satokauden alkaessa saatu markkinoiduksi. Valiokunta painottaa tässä yhteydessä sitä, että viljelijöille tiedotetaan riittävän ajoissa ne vaikutukset, jotka edellisen satokauden vielä varastoissa olevalla sadolla mahdollisesti on uuden sadon markkinointiin. Tällöin viljelijät voivat omilla tuotantopäätöksissään ennakoida tulevan markkinointitilanteen.

Valiokunta esittää vientivastuun budjetoinnin selkiyttämistä siten, että budjettiesityksestä kävisi ilmi, miten vientivastuu jakaantuu kunkin yksittäisen vientituoteryhmän kohdalla valtion ja tuottajan välillä.

Valiokunta toteaa edelleen, että hallituksen esityksessä on sinänsä välttämättömät tuotannon tasapainottamistoimenpiteet pyritty ottamaan huomioon. Valiokunta pitää kuitenkin tärkeänä, että toimenpiteiden kohdistamisessa eri tuotantoaloille noudatetaan tasapuolisuutta ja pyritään pysyvästi tuotantoa supistaviin toimiin.

Valiokunta esittää harkittavaksi erityisen markkinointirahaston perustamista. Tällöin voisi kysymyksen tulla joko yleinen kaikkien maataloustuotteiden vientiä palveleva rahasto tai rajoitetumpi Valtion viljavaraston yhteyteen kuuluva viljan vientiä palveleva rahasto.

Vaikean suhdannetilanteen vuoksi valiokunta pitää tärkeänä, että maanostotoimintaan voidaan käyttää riittävästi maatilatalouden kehittämisrahaston varoja. Valiokunta kiinnittää myös huomiota siihen, että eräiden menoerien kohdalla (mm. momentilla 30.30.40. Valtionapu maaseudun elinkeinojen neuvontaan) on käyttösuunnitelma laadittu liian yksityiskohtaiseksi. Valiokunta pitääkin tärkeänä, että tulo- ja menoarviointiin ei sisällytetä liian yksityiskohtaista ohjausta, jolloin muuttuneita tarpeita ja tilanteita on vaikea ottaa huomioon tulo- ja menoarviota sovellettaessa.

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja S-L. Anttila, varapuheenjohtaja Iivari, jäsenet Järvilahti, Kalli, Kohijoki, Koski, Lahikainen, Ollila, Pol-

Valiokunta pitää metsänparannustoiminnan supistamista arveluttavana. Samalla valiokunta korostaa sitä, että kotimaisen puun käyttöä energianlähteenä metsänparannustoimintaan liittyen tulee lisätä.

Yleisenä huomiona valiokunta korostaa pitkäjännitteisen ja kokonaisvaltaisen maatalouspolitiikan merkitystä pyrittäessä tasapainottamaan maataloustuotantoa. Samalla valiokunta tuo esiin sen, että lyhytjännitteisten markkinointimaksujen ja lannoiteverojen käytöllä ylituotannon markkinointiin liittyvässä tuotannonohjauksessa ei ole kuluttajahintoja alentavaa vaikutusta, vaan verojen ja maksujen vaikutus on pikemminkin päinvastainen. Lisäksi ne ovat omiaan hämärtämään tuotantokustannusten todellista rakennetta. Valiokunta katsoo, että maatalouden tuotantokustannuksia on alennettava.

Valiokunta pitää myös tärkeänä sitä, että rahoitustukea suunnattaessa otetaan huomioon erityisesti nuorten viljelijöiden asema, joka velkarasituksen vuoksi on yleisesti muodostunut vaikeaksi. Samalla valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että sukupolvenvaihdoksiin tulee myöntää riittävästi rahoitustukea, jotta elinkelpoisten tilojen toiminta voidaan turvata sukupolvenvaihdostilanteissa.

Tulo- ja menoarvioesityksessä on todettu, että maatalouden tutkimuksessa resursseja siirretään pois perinteisiltä tutkimusalueilta. Tässä yhteydessä valiokunta haluaa kiinnittää huomiota siihen, että perinteisillä aloilla saavutettu tutkimuksen taso tulee myös tulevaisuudessa säilyttää, jotta voidaan turvata maatalouden ajanmukainen kehitys.

Edellä esitetyn perusteella maa- ja metsätalousvaliokunta esittää,

että valtiovarainvaliokunta mietintöönsä laatiessaan ottaisi huomioon, mitä tässä lausunnossa on esitetty.

vinen, Pulliainen, Rajamäki, Riihijärvi, Saapunki, Urpilainen ja Westerlund sekä varajäsenet Laakkonen ja Saastamoinen (osittain).

Eriävä mielipide

Tulo- ja menoarviossa paljastuvat harjoitetun maatalouspolitiikan seurauksesta korkeat vientitukimäärärahat sekä edelleen myös viljelijöille nykyisestä hinta- ja vientitakuujärjestelmästä koituva raju lasku. Erilaisin hallinnollisin toimenpitein yritetään vaikuttaa tuotantoon kuitenkin tässä onnistumatta. Vain maataloustulolain rakenteisiin puuttamalla voidaan vaikuttaa ylituotannon ja sen kansantaloudelle ja maataloudelle aiheuttamiin kohtuuttomiin kustannuksiin.

Budjetissa on varattu maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalle määrärahoja kaikkiaan 12,5 miljardia markkaa, joka on vajaa kahdeksan prosenttia koko budjetin menoista. Kyseisen hallinnonalan menot lisääntyvät kolmella prosentilla, kun budjetin kokonaismenot kasvavat seitsemällä prosentilla. Maatalouteen on kuitenkin lisämenoarvioissa lähes aina jaettu lisää rahaa. Varsinaiseen budjettiin varatut määrärahat ovat nytkin alimitoitettuja, joten menojen kasvu ei tule pysähtymään esitettyyn kolmeen prosenttiin.

Vientitukeen on tämän vuoden aikana lisämenoarvioissa lisätty lähes miljardi markkaa, joten vuoden 1991 varsinaiseen budjettiin varattu määräraha on kasvanut kolmanneksella. Silti tämän vuoden ylituotannon viemiseksi tarvitaan myös ensi vuodelle budjetoituja vientitukirahoja. On täysin todennäköistä, ettei vuodelle 1992 budjetoitu noin 2,8 miljardin markan vientituki tule riittämään, vaan todellinen vientitukitarve tulee nousemaan lähes tämänvuotisiin lukuihin.

Valtio ei näillä näkymin pääse eroon maatalouden ylituotannosta eikä vientitukitarpeesta. Hallitus valmistelee kosmeettisia muutoksia voimassa olevaan maataloustulolakiin, mutta ylituotantoa ja korkeata tuottajahintatasoa ylläpitäviin lain rakenteisiin ei puututa.

Maatalousbudjetin suurin menoerä on maataloustulolain mukainen valtion tuki, joka lähentelee neljää miljardia markkaa. Tältä momentilta maksetaan mm. maataloustulolain mukainen hintapoliittinen tuki sekä suoran tulotuen muutiset tuet. Tätä budjetin kohtaa on myös vuosittain paisutettu lisämenoarvioilla ja luvut ovat kasvaneet osin sen seurauksena, että tuen paino-

pistettä on tietoisesti pyritty siirtämään suoraan tulotukeen. Se, kasvaako tämä budjetin kohta esitettyä enemmän ensi vuoden lisämenoarvioiden myötä, ratkeaa maataloustuloneuvotteluisa.

Kolmas merkittävä ja kasvava menoerä ovat maatalouden tasapainottamismenot (30.32.41). Varsinaiselle tasapainottamismomentille on varattu 1,3 miljardia markkaa, mutta sen lisäksi maatalouden kehittämisrahaston rahoja käytetään 200 miljoonan markan verran tasapainottamismenoihin. Näitä rahoja käytetään kaikkien niiden toimenpiteiden rahoitukseen, joilla pyritään poistamaan ylituotantoa. Eli tuottajille maksetaan siitä, että he suostuvat olemaan tuottamatta pelloillaan tuotteita, joille ei ole ostajia.

Miljardeja vievät nykyisin myös valtion osuudet maatalousyrittäjien eläkelaista johtuvista menoista (33.19.51) sekä valtion korvaukset maatalousyrittäjien lomituspalvelujen järjestämiseen (33.57.40). Nämä valtion menot on budjetoitu sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan menoihin.

Vaikka maatalouden suurin ongelma on ylituotanto, silti budjetissa on runsaasti rahaa, jolla tuetaan maatalouselinkeino aloittamista. Aloittamisavustuksiin on budjetoitu 100 miljoonaa markkaa, jossa on 30 prosentin lisäys. Aloittamisavustusta maksetaan nuorille viljelijöille ja sen suuruus on 62 500 markkaa, puhtaana käteen.

Erikseen budjetissa löytyy avustuksia varastotilojen rakentamiseen, peruskuivatukseen ja erilaisiin muihin investointeihin. Olisi odottanut, että budjetin säästöjä haettaessa olisi poistettu sellaisia tukimuotoja, joilla ylituotannon syntymistä edistetään.

Maatalouteen budjetoidut menot ovat myös huomattavia. Näihin tukiin uppoaa noin 700 miljoonaa markkaa. Näihin kohtiin budjetoituja rahoja käytettäneen tällä hetkellä meneillään olevan puunmyyntiboikotin tukemiseen.

Kokonaisuudessaan vuoden 1992 budjettiesitys ei vakuuta siitä, että maatalouden menoihin olisi tulossa todellisia säästöjä. Lisämenoarvioilla on aina lisätty maatalouden menoja ja näin tulee tapahtumaan myös ensi vuonna.

Helsingissä 25 päivänä lokakuuta 1991

Ulpu Iivari
Erja Lahikainen

Kari Rajamäki
Kari Urpilainen

